

การพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม
การดูแลตนเองในผู้ป่วยวัณโรคปอดที่ได้รับการรักษา
ด้วยระบบยาระยะสั้น

โดย

นางสาวจริยา พันธุ์ไชยา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2553

อธินันทนาถาร

**Development of a Clinical Nursing Practice Guideline for Health
Promotion Behavior on Self-care of Pulmonary
Tuberculosis Patients with
Short Course Therapy**

By

Miss Chariya Phanchaiya

**A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Nursing Science Program
in Community Nurse Practitioner
Faculty of Nursing
Thammasat University**

2010

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะพยาบาลศาสตร์

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวจริยา พันธุ์ไชยา

เรื่อง

การพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองในผู้ป่วยวัณโรคปอด
ที่ได้รับการรักษาด้วยระบบยาในระยะสั้น

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2553

ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มยุรี นีรัตราดร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรียกมล รัชกุล)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

.....

(อาจารย์ ดร. โยทะกา ภคพงศ์)

คณบดี

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ชัมภลิจิต)

บทคัดย่อ

พฤติกรรมการดูแลตนเองที่เหมาะสมในผู้ป่วยวัณโรคปอดที่ได้รับการรักษาด้วยระบบยาระยะสั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ลดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ในระหว่างการรักษา และสามารถฟื้นหายจากโรคได้ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้ป่วยวัณโรคปอดที่ได้รับการรักษาด้วยระบบยาระยะสั้น โดยประยุกต์กระบวนการใช้ผลงานวิจัยตามกรอบของไอโอวา ซึ่งแนวปฏิบัตินี้พัฒนามาจากการรวบรวมงานวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องจากหลักฐานข้อมูลต่างๆ ในช่วงปี ค.ศ. 2000-2009 ได้แก่ ฐานข้อมูลงานวิจัย 24 สถาบัน OVID, CINAHL, PUBMED, Science direct, Medline, Cochrane, www.guidelines.gov และคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องกับการพัฒนาแนวปฏิบัติ ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้งานวิจัยรวม 9 เรื่อง เป็นงานวิจัยระดับ 2 (Quasi-experimental design) จำนวน 6 เรื่อง และระดับ 3 (Descriptive Design) จำนวน 3 เรื่อง ผลการสืบค้นงานวิจัยทั้งหมดนำมาสังเคราะห์สำคัญ เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติ ซึ่งแนวปฏิบัติที่ได้มาได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ในเรื่องความเหมาะสมของภาษา ระยะเวลาในการให้สุศึกษาและรูปแบบของกิจกรรมเพื่อให้มีสมบรูณ์มากยิ่งขึ้น และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ แนวปฏิบัติที่ได้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนใช้ระยะเวลา 1 เดือน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนเตรียมการ คัดเลือกผู้เข้าโครงการโดยแนวปฏิบัตินี้ใช้สำหรับผู้ป่วยวัณโรคปอดรายใหม่ที่ได้รับการรักษาด้วยระบบยาระยะสั้น ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการ และติดต่อประสานงานไปยังทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินโครงการ โดยมีประเมินเจตคติการตั้งเป้าหมายร่วมกันในการรักษาให้สุศึกษา สาธิตการรับประทานยาและการบันทึกลงในสมุดประจำตัวผู้ป่วย

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการดูแลต่อเนื่อง โดยแบ่งผู้ป่วยเป็น 2 ประเภทคือ 1.ผู้ป่วยพักรักษาตัวที่บ้านทำการเยี่ยมบ้าน 2 ครั้ง ติดตามทางโทรศัพท์ 2 ครั้ง 2.ผู้ป่วยพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลทำการเยี่ยมที่โรงพยาบาล 2 ครั้ง เยี่ยมบ้าน 1 ครั้ง ติดตามทางโทรศัพท์ 1 ครั้ง (1ครั้ง/1สัปดาห์)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล

ทั้งนี้เพื่อให้แนวปฏิบัติที่ถูกพัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ควรรนำแนวปฏิบัติที่ได้ดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้และพัฒนาให้เป็นงานวิจัยต่อไป

Abstract

Compliance behavior of pulmonary tuberculosis patients with short course therapy lead to decrease complication on treatment and completely cured. This study developed a clinical nursing practice guideline (CNPG) for promoting self-care behavior of pulmonary tuberculosis patients with short course therapy. The IOWA Model of Evidence-based practice to promote quality care was used as a framework of this study. The practice guideline was developed by searching all relevant studies and related evidence from 24 institutes' research databases, including OVID,CINAHL, PUBMED, Science direct, Medline, Cochrane, and www.guidelines.gov. Nine research studies were selected for possible utilization and because of their merits from 2000-2009, six of which were of quasi-experimental design and three were of a descriptive design and were included in the development of this clinical nursing practice guideline. The guideline was validated by four experts and was suggested to correct writhen style, time duration for health education, and pattern of activities. The CNPG contained of 4 steps takes a period of one month details as follows.

Step 1, preparation : new case who were diagnosed pulmonary tuberculosis were recruited and informed the objective of the guideline to choose patients to join the program and to indicate the multidispinary team.

Step 2, the process program :assessment of patients attitude toward treatment were coordinated. Mutual goal setting, health education. Also demonstrate how to take a medicine and record to patient report.

Step 3, continue care program : 1.Home visit two times and follow by phone two times for patients at home.2.Hospital visit two times, home visit one time and follow by phone one time for patients admit in hospital.(one time/one weeks)

Step 4, evaluate.

It was suggested that in refer to enhance the reliability and usefulness of the CNPG, it should be intervened as a research study.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียกมล รัชกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิด แนวทางในการทำการศึกษาลดจนความเมตตา เอาใจใส่ ห่วงใยและคอยให้กำลังใจแก่ผู้ทำการศึกษาลดจนมา ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ชัมภลลิขิต คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์และรองศาสตราจารย์ ดร. มรรยาท รุจิวิษณุ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี นีรัทธราดร และ ดร.โยทะกา ภาคพงศ์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ กราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และความรักในวิชาชีพพยาบาล

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ มาลาธรรม ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ดร.รังสรรค์ สูงงกฎ นักวิชาการสาธารณสุข ระดับชำนาญการ โรงพยาบาลอ่างทอง นายแพทย์สุรพันธ์ วิชิตนาค ผู้อำนวยการโรงพยาบาลป่าโมก จังหวัดอ่างทอง คุณวันเพ็ญ ช้างเชื้อ หัวหน้าฝ่ายควบคุมโรค โรงพยาบาลแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ที่เสียสละเวลาให้ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาแนวปฏิบัติฉบับนี้ให้มีความชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ ป้า พี่น้องและเพื่อนๆ ที่ให้ความรัก ความห่วงใย และเป็นกำลังใจที่สำคัญให้ผู้ศึกษาเสมอมา จนกระทั่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้

จริยา พันธุ์ไชยา

สิงหาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อไทย.....	(2)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญ.....	(5-6)
สารบัญตาราง.....	(7)
สารบัญภาพประกอบ.....	(8)
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	6
กรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวปฏิบัติ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	8
2 การดำเนินการศึกษา.....	9
วิธีดำเนินการศึกษา(ไอโอว่า โมเดล) มี 8 ขั้นตอน	
ขั้นตอนที่ 1 กำหนดประเด็นปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา.....	9
ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาปัญหาที่เป็นความต้องการขององค์กร.....	32
ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลต่างๆ.....	33
ขั้นตอนที่ 4 เขียนแนวปฏิบัติทางการพยาบาล.....	40
ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา.....	40

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ผลการศึกษา	
แนวปฏิบัติทางการแพทย์พยาบาลเพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้ป่วยวัณโรคปอด ที่ได้รับการรักษาด้วยระบบยาระยะสั้น.....	41
วางแผนเพื่อทดลองใช้แนวปฏิบัติ.....	52
4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	57-60
ภาคผนวก	
ก.รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	62-63
ข.เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	64-66
ค.ตารางการวิเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์.....	67-108
ง.เอกสารแผ่นพับประกอบการให้สุศึกษา.....	109-111
จ.สมุดประจำตัวผู้ป่วยวัณโรคปอด.....	112-121
ประวัติผู้ศึกษา.....	122

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ร้อยละของผู้ป่วยโรคปอดอักเสบตามระดับพฤติกรรม
	การดูแลตนเองที่ถูกต้องในการรักษาโรค..... 14
2	การสืบค้นหลักฐานงานวิจัย..... 34-35
3	งานวิจัยที่ใช้สร้างแนวปฏิบัติ..... 36-38
4	การสกัดเนื้อหางานวิจัยในส่วนที่จะนำมาใช้ในการสร้างแนวปฏิบัติ..... 38-39

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาล.....	7
2	การดูแลรักษาผู้ป่วยวัณโรค.....	26

สำนักหอสมุด